

OKUYUCULARIMIZLA HASBİHAL...

Akademik Sayfalar, 15. cildin sayılarına 4 Şubat 2015 tarihli ilk sayı ile başladı ve 15 Temmuz 2015 tarihli 22. sayımız ile ilk dönemi tamamlıyoruz. 2015 yılının ilk döneminde iki hafta Akademik Sayfalar yayımlanamadı. 31 Mart 2015 tarihinde Türkiye genelinde gerçekleşen elektrik kesintisi nedeniyle 1 Nisan 2015 tarihli 9. Sayımız bir hafta sonra yayımlanabildi. 20 Mayıs 2015 tarihli 15. Sayımız da matbaada yaşanan arıza nedeniyle bir hafta sonra yayımlanabildi. Bu sayımızla Eylül ayına kadar Akademik Sayfalar'a ara veriyoruz. Yeni dönem için önemli hazırlıklarımız var.

İlk olarak; bu yılın 25. sayısı ile **Akademik Sayfalar 600. Sayısını** yayımlamış olacak. 600. Sayımızı özel bir sayı ile okuyucularımızın takdirlerine sunacağız. Akademik Sayfalar'ın bir nevi 17 yıllık bilançosunu hazırlıyoruz. Bu sayımızda mümkün olduğu kadar sizlere yazarlarımızı

zı tanıtıp, bugüne kadar hazırladığımız özel sayıların ve yazı dizilerinin listelerini vereceğiz. Ayrıca yazarlarımızın Akademik Sayfalar'da yayımladığı yazılarının her yazarımız için ayrı birer listesi de hazırlanmakta.

İlk dönemde Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi etkinlikleri kapsamında 13 Haziran 2015 tarihinde **"Vefatının 50. Yılında İbrahim Aczi Kendi"** konferansını İbrahim Aczi Kendi'nin oğlu Cenap Kendi ile gerçekleştirdik. "Vefatının 50. Yılında İbrahim Aczi Kendi Özel Sayısı" ise 17 Haziran 2015 tarihinde Akademik Sayfalar'da yayımlandı. İkinci dönemde de Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi etkinlikleri kapsamında 5 Eylül 2015 tarihinde **"Vefatının 35. Yılında Selçuk Es"** konferansını tertip edeceğiz. Ve hazırladığımız özel sayı da bu tarihte okuyucularımız ile buluşacak. İkinci dönem için **"Vefatının 10. Yılında Şefik CAN"** ve **"Vefatının 1. Yılında Hattat**

Av. Serdar CEYLAN

Abdullah Rıza Efendi özel sayılarını da hazırlamış bulunuyoruz.

Kurumsal hafızaları güçlendirmek, kurum ve kuruluşların bu konuya ilgilerini çekmek için “Yeşilay Cemiyeti Konya Şubesi”⁽¹⁾, “Konya İl Sağlık Müdürlüğü”⁽²⁾, “Konya Emniyet Müdürlüğü”⁽³⁾ gibi kurumlara bu kapsamda hazırlanan özel sayılarda yer verildi. Gelecek dönemde de bu çalışmalarımıza devam etmeyi düşünüyoruz. Elbette kurum ve kuruluşların bu konuda yardımlarını bekliyoruz.

Ayrıca bu dönemde **“Konya Çınarları”**nın beşinci özel sayısı “İbrahim Adıbelli (d.1928)” ve iki sayı olarak yayımlanan altıncı özel sayısı “Kazım Dumancı (1919)” için hazırlandı. Gelecek dönemlerde de Konya Çınarları yazı dizimiz devam edecek.

Son yıllarda, şehir ve kültür tarihi çalışmalarımızda araştırma kaynaklarımızın içinde internetin de önemli bir yeri bulunmakta. Konyalı ailelerin, meşhur ilim, kültür ve sanat adamlarının çocuklarına, torunlarına ulaşabilmek için başvurduğumuz, “facebook” ise sosyal paylaşım ağlarının en önde geleni. Bildiğiniz üzere Akademik Sayfalar, Merhaba gazetesi ile neşredilmekle birlikte dijital kopyaları da Merhaba gazetesinin internet sitesinde yayımlanmakta. Özellikle

Konya dışında ve hatta yurtdışındaki okuyucularımız için de internet ortamı Akademik Sayfalar’a da ulaşmanın en kolay yolu. 14 Nisan 2013 tarihinde ise facebook da Akademik Sayfalar için de bir sayfa açıldı. (www.facebook.com/akademiksayfalar) Bu sosyal paylaşım ağındaki sayfamız özellikle genç kuşaklara ulaşmamızı kolaylaştırdı. Bizim de sayıları bin 600’e yaklaşan beğenimiz/takipçimiz olmuş... Böylece okuyucularımızdan gelen sorular ve talepler doğrultusunda da yeni sayılar hazırlamaya çalışıyoruz.

Konya’mız her geçen gün geliyor, değişiyor ve maalesef hızla hafızasını yitiriyor. Mahalleler, Caddeler, Sokaklar ve elbette şehrimizin insanları değişiyor. Aslını soyunu sopunu bilmeyen nesiller gibi şehrimiz de hafızasını yitiriyor. Sizlerin takdirleri ile bizler ise karınca kararınca Konya’nın tarihi ve kültürü ile ilgili geleceğe bilgi ve belge aktarmaya, hafızasını kayda geçirmeye gayret ediyoruz. Bu vesile ile de siz kıymetli okuyucularımıza, yazarlarımıza ve Merhaba gazetesi yönetimi ile sayfaların tasarımı için özveri ve büyük bir sabırla çalışan Züleyha Önal Hanımefendi’ye teşekkür ediyoruz.

Okuyucularımızın ve dostlarımızın idrak edeceğimiz Ramazan Bayramını tebrik eder, Cenab-ı Hak’tan huzur ve bereket dolu günler dileriz. Sizlere yeni sayılarımızla “Merhaba” diyebilme ve yeniden birlikte olma ümidi ile...

(1) Yeşilay Haftası Özel Sayısı, 4 Mart 2015, C. 15, S. 5, s. 66-68.

(2) Tıp Bayramı Konya Özel Sayısı, 11 Mart 2015, C. 15, S. 6, s. 82, 83.

(3) Konya Polis Teşkilatının Kuruluşu, Türk Polis Teşkilatının Kuruluşunun 170. Yılı Özel Sayısı, 8 Nisan 2015, C. 15, S. 9, s. 130, 131.

facebook.com/akademiksayfalar

www.merhabahaber.com/akademik-sayfalar-haberleri-39hk.htm

ESKİ GARAJ'DAN YOLA ÇIKMAK

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

Konya'nın şehirlerarası otobüs seferlerine açılması tarihinin kesinlikle belirleyemedim. Günümüzün Tevfikiye (Sarraflar) Caddesi'nin başladığı alanın değişik yerlerinde, özellikle Ankara'ya tarifersiz otobüs seferlerinin konulması 1950'li yılların başlarına rastlar; eskilerden edindiğim bilgilere göre böyle, kesin olmayan bir bilgi verebiliyorum. Konya'mızın bir şehirlerarası otobüs hareket merkezine kavuşması ise, 1950'li yılların ortalarına rastlar. Ağabeyim **Hasan Sakaoglu** (d. 1923) *Garaj* yapımının, 1950 yılında Belediye Başkanı seçilen **Rüştü Özal**'ın (1915-2008) zamanında başlatıldığını hatırlıyor. 1953 yılı olması kuvvetli muhtemeldir. Başka dönemleri ileri sürenler varsa da doğru değildir. Bir ulaşım merkezi işlevini görmesi için ilk defa yapılanına *Garaj*, şimdiki Kulesite'nin yerine yaptırılıp geçtiğimiz yıllarda yıkılıp (şimdilik) son yerine taşınanına *Otogar* adını vermiştik. Ancak günümüzde en eskisine, ne yazık ki *Eski Garaj* adını takıverdiler. Yenisi olmayanın eskisi olur mu? Yenisinin eskisi de, yenisi de sadece *otogar* olarak adlandırılıyor.

Bu tür adlandırmalar her zaman aceleye getirilir ve bunun sonucu olarak da tuhaf adlandırmalar ortaya çıkar. Ankara'nın

meşhur *Etlük Garajları* şehir içine taşınınca adına *Terminal* denilmeye başlanmıştı. Şimdiki yerinin kısaltılmış adı ise **AŞTİ**dir: *Ankara Şehirlerarası Terminal İşletmesi*. Acaba bu aradaki bir adı hatırlayanınız var mı? Varsa adın değiştirilme sebebini biliyor musunuz? Evet, arada bir de **AŞOT** kısaltması vardı: *Ankara Şehirlerarası Otobüs Terminali*. Bu adın, bize pek de yabancı olmayan bir dilde olumsuz anlamı varmış. Ayrıca ünlü yöneticilerinin adları da böyle imiş. Ol sebepten değiştirilmiş. Genel Ağ'daki bir bilgiye göre Aksaray ilimiz de hâlâ *AŞOT*'u kullanıyormuş. Ordu-Giresun Havaalanı'na önceleri *ORGİ* (belki de *OR-Gİ*) adı verile-

Rüştü ÖZAL (1915-2008)

Konya Garajı, 1964.

cekti de bu kısaltmanın da olumsuz anlamı olduğu keşfedilince (!) şehir adlarının tamamı söyleyerek ad işi çözüldü.

Konya'mızın otobüs seferlerinin hareket noktasına resmî olarak, *Konya Şehirlerarası Otobüs Terminali* adı verilmiş. Verilmesine verilmiş de acaba kullanıcıların (şirketler, yolcular, uğurlayıcılar, karşılayıcılar, ara taşıyıcılar, vb.) ne diyor acaba? Bir zamanlar Ankaralıların dedikleri, oradan geçen belediye otobüslerinin alınlarında ve yanlarında yazdığı gibi *terminal* mi diyorlar, yoksa *otogar* mı?

Konuya noktayı koyup, yıkımından sonra *Eski Garaj* olarak adlandırılan, onlarca hatıra da kaynaklık eden *garaç*'ımıza dönemim.

Garaj'ımızın bina olarak yapısı bir tuhaftı, beş sekiz otobüsün yanaşıp yolcu alacağı alan âdeta geniş açılı bir üçgen gibi idi. Arabalar geri geri yanaşır, hareket

saatleri gelince de doğrudan Mengene'den gelen yola çıkarlardı. Binanın bir bölümünün üzeri otel idi. Alt tarafların bir bölümünde yazıhaneler, bir bölümünde ise yedek parçacılar bulunurdu. Arada bir iki lokanta, bak-kaliye, vb. iş yerleri de vardı. Zeminin üzerindeki katlar ise otel olarak işletiliyordu. Hafızam yanıltmıyorsa adı da **Konfor Palas Otel** idi. Ağabeyim Hasan Sakaoğlu'nun ifadesine göre bu iki katlı otelin müsteciri (kiralayanı, işleteni) Ömer Armağan⁽¹⁾ imiş. Yine ağabeyimin verdiği bilgiye göre, otobüslerin içeriden dışarıya çıktıkları kapının ağzındaki ince uzun gazete satış yerini de, fizikî yapısından ötüre, **Cüce Ahmet** adlı bir hemşerimiz işletirmiş.

Yıllar sonra önemli bir değişiklik yapılmış ve otobüsler içeriden kaldırılmaya başlanmıştı. Bunda peron sayısının azlığı mı rol oynamıştı, yoksa otobüslerin yola çıkışları mı trafiği aksatıyordu, bilemiyorum.

Garaj'ımızın çalışmaya başlamasından sonra çevresinde de önemli değişiklikler oluştu. Daha önceleri yedek parçacılar İstanbul Caddesi'nin Fennî Furun bölgesindeydi; onlar da yavaş yavaş garaj tarafına taşınmaya başlamıştı. Ayrıca Mengene ve Sarıyakup Caddelerinin başlarındaki üzüm bağları ile bahçelerin de yavaş yavaş oto tamirhanesi olarak şekil değişikliğine uğradığı görüldü. Daha sonraları ise lastik

(1) Armağanzade Ekmekçi Hasan Efendi (1290-12.12.1959) ile Hatice Hanım'ın (1885-13.11.1970) oğlu H. Ömer Armağan, 1913 yılında doğmuş, 5 Aralık 1982 tarihinde vefat etmiş, Üçler Mezarlığı'na defnedilmiştir.

kaplayıcıları da birer ikişer görül-
meye başlanmıştı. Bu arada ye-
dek parça konusuna ek olarak
bazı atölyeleri de hatırlatmak isteriz. **Fethi Tuncalp** torna işin-
de, **Ayhan Tetik** sibop işinde
öne çıkan adlardı. Rahmetli Fet-
hi Bey'in lakabını hatırlayanımız
kaldı mı acaba?

Böylesine önemli ve şehrimi-
zin çeşitli yönlerine canlılık geti-
ren bu gelişmelere yol açan garaj
maceramız ne zaman ve hangi
belediye başkanının zamanında
başlatılmıştı? Ancak bakabildi-
ğimiz bazı kaynaklarda başkan-
larımızın hizmetleri arasında
böyle bir hizmetin adı yer alma-
maktadır. Bu arada özel bilgiyi
sunarak hiç değilse zaman için
bir sınır koyabiliriz. Ben garajı-
mızdan iki yere yolculuk yapmış-
tım. Bunlardan tarihi kesin olanı
Ankara yolculuğumdur. 1957
yılı'nın eylül ayında bir, ekim
ayında da iki defa olmak üzere üç
defa Ankara'ya gidip gelmişim.
Öbür yolculuğum ise her yılın
eylül ayında Çumra'nın Karkın
köyüne gider, orada bir hafta ka-
dar eğleştikten sonra Konya'ya
dönmemle ilgilidir. Bu yolculuk-
larım da Garaj'ın iç kısmından
kalkan köy arabalarıyla gerçekle-
şirdi. Ancak bunların yıllarını
hatırlayamıyorum.

Dönemin otobüs markalarını
hatırlayanlarınız vardır elbet-
te... Kaptanın sağ tarafında tek
koltuğu bulunan Japon arabala-
rının yılını hatırlayamıyorum.
Yalnız Üniversite yıllarımda İ-
stanbul'a giderken bu tür otobüs-
lere bindiğimi hatırlıyorum.
Markaları da İkarus olabilir... Se-
yahat ettiğimiz otobüsler, günü-
müzdekilere göre çok sade idi,

gösterişten uzak idi. Mercedes
firmasının 202 modeli çok ilgi
görüyordu. Bu modeller âdeta bi-
rinci sınıf otobüs gibi algılanı-
yordu.

Başlıca otobüs işletmeleri;
Oto Nakliyat, Meram ve Kale
idi. Daha sonraki yıllarda ise Sa-
ran, Özkaymak, Kontur gibi fir-
malar da eklenecektir. Günümü-
zün Otogar'ına yolcu getiren ve
oradan yolcu alan firma sayısını
galiba yalnız Otogar İşletmesi bi-
lebilir. Başlıcalarını tarihe not
düşmek için sıralıyorum: Kon-
tur, Özkaymak, Kâmil Koç, Met-
ro, Aksel, Lüks Ereğli, vb.

Oto Nakliyat firmasının oto-
büslerinin hareketini Rafet adlı
bir hemşerimiz yüksek sesle du-
yururdu. O yıllarda şimdiki gibi,
otobüslerin aynı anda hareket
etmeleri söz konusu değildi. Bu
Rafet Efendi koyu bir İdman
Yurdu taraftarı idi. Takımının at-
tığı bir golden sonra çıkardığı se-
vinç çığlığı, ağabeyimin dediğine
göre, bizim Çaybaşı'nda bile du-
yulurmuş.

O yılların yolculuk eşyalarını
taşımak tahta bavulların görevi
idi. Değişik boyları olan bu ba-
vulların ek bir görevi daha vardı:
Yorulduğunuz yerde onu yere bı-
rakıp bir tabure gibi üzerine de

oturabilirdiniz. Daha sonraki yıllarda vinyleks türü maddelerle kaplı yeni ve modern görünümlü bavulların üretildiğini hatırlıyorum. Ben de bunlardan birkaç tanesini eskitmiştim.

O günkü otobüslerin bagajları, günümüzdeki gibi koltukların altında oluşturulan boşluklar değildi. Otobüsler daha alçaktı ve her türlü eşya (bavul, sepet, torba, çuval, vb.) otobüslerin tepelelerine yerleştirilirdi. Tepeyi çevreleyen bir demir çubuğa tutturulan madeni merdivenler aracılığıyla eşyalar yukarı ulaştırılır, muavin onları incecekleri yerlere göre sıra ile dizer ve üzerini kalın bir branda ile örtüp bağlardı. Bu brandalar hem eşyaların savrulup dökülmesini önler, hem de özellikle yağışlı havalarda eşyaların ıslanmamasını sağlardı. Her durak yerinde bu brandaların açılıp çözümlenmesi de zaman kaybına yol açacaktı elbette...

Rahmetli babam Mehmet Sakaoğlu (1902-31 Mayıs 1975) beni her uğurlamaya gelişinde otobüsün yanında vedalaşırdık. O otobüsün yanından ayrılıp karşı tarafa, Hâkimiyeti Milliye İlkokulunun (şimdi böyle bir okul kaldı mı ki!) duvar dibine geçer, benim otobüsümün geçmesi sırasında el sallardı. Bilirdim ki babacığım ayrılığımızdan dolayı duygulanır, bu duygularını bana belle etmemek için bu yolu seçerdi.

Bir İstanbul yolculuğumun hatırasını da aktarmak isterim. Evimiz Fahrünnisa Mahallesi'nde... Caddemiz ise Çaybaşı adını taşıyor. Sabahın erken saatlerinde Garaj'a ulaşmak pek de

kolay olmayacak... Taksi ne gezer, daha Anadoluların, Murat 124'lerin icat edilmesine (!) yıllar var. Bir komşunun at arabası neyimize yetmez ki... O da yoksa o yılların söyleyişle tabanvaylar ne güne duruyor. Ulurmak Camii'nin hemen yanından Mengenecaddesi'ne doğru uzanan ve bir Y harfi oluşturan iki sokaktan biri, (Burhaneddin Tirmizî Sokağı) bizi kestirmeden Garaj'a götürülecek. Öyle de yapıyoruz. Tahta bavulumuzu kaptığımız gibi bu yola giriveriyoruz. Evden çıkışımızla menzile ulaşmamız on dakika bile sürmüyor. Otobüsümüz yanışmış, bazı yolcuların bavulları tepeye çıkarılmış bile... Bir ses,

"Ağabey, nereye?" diye soruyor.

"Sirkeci'ye..." diyorum.

O yıllarda İstanbul'a gelen veya oradan hareket eden otobüslerin mekânı Sirkeci idi. Burası, sonradan Topkapı'ya, oradan de Esenler'e taşınacaktı.

"Nereye?" diye sorulmasının sebepleri vardı. İnilecek yerler Eskişehir olabilirdi, İstanbul'un belli yerleri olabilirdi, vb. Bir de Üsküdar'dan araba vapuruyla Kabataş İskelesi'ne geçişimiz vardı ki anlatılması uzun hikâye olur.

Şimdi ne [Eski] Garaj kaldı ne Üsküdar, ne de Araba vapuru... Hepsi tarihteki yerlerini almış, ebedî uykularına dalmış, zaman zaman hatırlanmayı beklemektedir.

Şimdi bize, 'İyi yolculuklar' veya 'Yolunuz açık olsun' demek düşüyor.

İHSAN KAYSERİ'DEN İKİ KİTAP:
ASİTANE'NİN SON DERVİŞİ
MEHMET DEDE VE HACİVEYİŞZADE
HOCA EFENDİNİN YETİŞTİRDİĞİ
KONYALI İLAHİYATÇI AHMET
GÜRTAŞ

Ali IŞIK

Konya'mızın tanınmış gazetecilerinden İhsan Kayseri, önemli sağlık problemlerine rağmen araştırmayı ve yazmayı dursuz duraksız sürdürmektedir. Son kitabı olan *Ahmet Gürtaş*'ın sonundaki biyografisine göre basılan kitaplarının sayısı on ikiyi bulmuş.

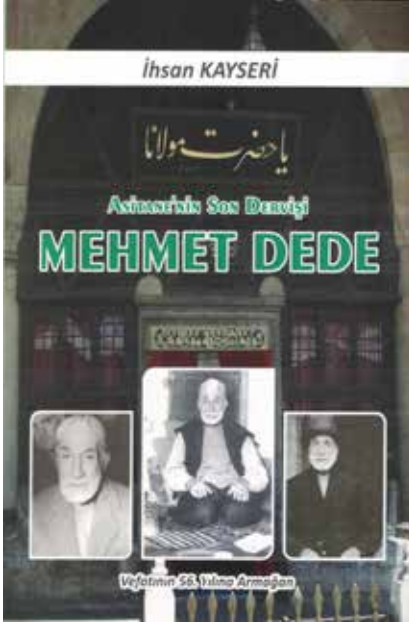
Bu yazımızda tanıtımlarını yapacağımız son iki kitabını –ilkini 2014 sonlarına, ikincisini de 2015 başlarında- lütfedip, ta Mevlâna Kültür Merkezi'ndeki *Konya Ansiklopedisi* ofisine kadar gelip şahsımıza imzalı olarak takdim etmişti. O günlerde *Konya Ansiklopedisi*'nin son cildine yoğunlaştığımız için onun bu kadirşinaslığını bir nebze olsun ödeyebilme fırsatını bulamamıştım. Mezkûr ansiklopediyi –Yüce Yaradan'a hamdüneler olsun- tamamladığımız günün hemen ertesinde bu borcumuzu ödeme fırsatı da verdi.

Asitane'nin Son Dervîşi Mehmet Dede (Konya: Memleket Ofset, Haziran 2014, 242 s.), Mevlâna Dergâhı'nın son hücrenişin dervîşi olan Ankaravî Mehmet Dede (1874-10 Ekim 1957)'ye dair dokümanter bir kitaptır. Kitap, İçindekiler (s. ii-iv) bölümünden sonra Dr. Hasan Özönder'in Takdim (s. 2-7)'i ve Ön Söz (s. 8-13)'le başlıyor. Ardından Asitaneler-Dergâhlar-Zaviyeler (s. 14-15) başlığı altında bu kavramlar hakkında bilgi verilmektedir.

Kitap şu bölümlerle devam etmektedir: Dervîşlere Dair (Refi Cevat Ulunay, s. 16-19), Hacı Mehmet (Arısoy) Dede (Mehmet Dede'nin hayatı, s. 21-38), Mustafa Kemal Atatürk ve Hasan Ali Yücel'in Mehmet Dede ve Mevlâna Dergâhı'na olan ilgisi (s. 39-56), Bir Kralın Ziyareti (Afgan Kralı Zahir Şah'ın Dergâh'ı ziyareti, s. 57-60), Haşmetlü Zahir Şah ve Konya (Refi Cevat Ulunay, s. 61-63), Bir Ziyaretin Tafsilatı (Refi Cevat Ulunay, s. 64-68), Mehmet Dede'nin Rüyası (Mehmet Dede'nin son demleri, s. 69-73), Anıt Dergisi (*Anıt* dergisinin Mehmet Dede Özel Sayısı, s. 74-76), "Dede"imiz de Göçdü (Refi Cevat Ulunay, s. 77-80), Mehmet Dede Efendi (Nezihe Araz, s. 81-83), Mehmed Dede (Mehmet Önder, s. 84-95), Mevlevi Dergâhının En Sadık Der-

İhsan Kayseri

vişlerinden: Hücrenişin Mehmed Dede (Necati Elgin, 97-100), Dede İçin... (Şiir, Feyzi Halıcı, s. 102; Edip Ali Baki, s. 103), Mehmet Dede'nin Vefatına Düşülen Tarihler (Necati Elgin, s. 106; Kemâl Edip Kürkçüoğlu, s. 107; Muhiddin C. Duru, s. 108), Mehmed Dede İçin (Ahmet Hamdi Güragaç, s. 109-110), *Mevlevi Mektupları*'nda Mehmet (Arısoy) Dede (Fakirin kitabından alınmış Mehmet Dede'den bahseden altı mektup, s. 112-134), Bir "Veli"nin Arkasından... (Refi Cevat Ulunay, s. 136-139), Bir Mevlânâ Âşığı (Refi Cevat Ulunay, s. 140-141), Dedenin Dügünü (M. Ziya Ceran, s. 142-143), Ankaravi Derviş Mehmet Dede (Şiir, İsmail Detseli, s. 144-146), Mehmet Dede'nin Kahvesi de Kendi Gibi Güzeldi (Mustafa Holat, s. 147-149), Şems Şadırvanı Banisi Derviş Mehmet Dede (Fuat Önder, s. 151-153), Asitane'nin Son İki Dedesinden Hatıralar (Recai Kıcıkoğlu, s. 155-159), Mehmet Dede Belgeleri (Mehmet Dede'ye ait birtakım resmî ve özel

belgeler, s. 161-229), Sözün Sonu (s. 230-236), Mehmet Dede'nin Soyağacı (s. 237), İhsan Kayseri'nin Özgeçmişi (s. 238-240).

Kaynakça (s. 241-242) ile sonlanan kitapta ayrıca çok sayıda fotoğraf yer almaktadır.

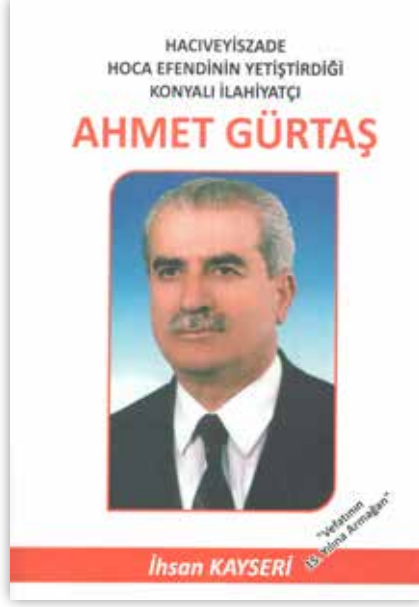
***

Hacıveysizade Hoca Efendi'nin Yetiştirdiği Konyalı İlahiyatçı Ahmet Gürtaş (Konya: Memleket Ofset, Aralık 2014, 207 s.), merhum Doç. Dr. Ahmet Gürtaş Hoca üzerine yazılmış yazıları derc etmektedir. İçindekiler (s. ii-vi), merhum Koray Ekener'in "Ölüm... Şimdi ve Sen" şiiri (s. 1), Suphi Soğancı'nın Takdim (s. 3-4)'i ve Sözün Önü (s. 5-8) ile başlayan kitap, onun vefatı üzerine kaleme alınan şu yazılarla devam etmektedir:

Giriş (s. 9-12), Ahmet Gürtaş'ın Ardından (Prof. Dr. Mustafa Uzunpostalcı, s. 15-41), Ahmet Gürtaş'ı Anarken (Prof. Dr. M. Akif Aydın, s. 42-43), Merhum Doç. Dr. Ahmet Gürtaş'ın Ardından... (Prof. Dr. Mehmet Aydın, s. 44-45), Ahmet Gürtaş (Ahmet Ağırbaşı, s. 46), Aziz Dostum Ahmet Gürtaş (Talip Arışahin, s. 47-56), Ahmet Gürtaş (1978-1979 Yılı) (Salih Aydın, s. 57-60), Spor ve Ahmet Gürtaş (Kayhan Aytar, s. 61-62), Vakıf [Vakar ?] ve Saygı (Salih Bağrıaçık, s. 63-64), Arkadaşım Ahmet Gürtaş'ın Ardından (Doç. Dr. Osman Cilacı, s. 65-67), Rahmetli Ahmet Gürtaş Hoca (Prof. Dr. Orhan Çeker, s. 68), Medarı İftiharımız Ahmet Gürtaş (A. Hâki Demir, s. 69-78), Hocam Ahmet Gürtaş (Mehmet Erdoğan, s. 79-80), Merhum Ahmet Gürtaş'ın Ardından (Prof. Dr. İsmet Ersöz, s. 81-84), Merhum Ahmet Gürtaş

Hakkında (Prof. Dr. Adem Esen, s. 85-87), Ahmet Gürtaş'a Rahmet Dileklerle (Prof. Dr. Şerafettin Gölçük, s. 88), Gerçek Bir Müneverin Ardından... (Prof. Dr. Said Gönen, s. 89-91), Bir Marka İsim: Amcam Ahmet Gürtaş (Hüseyin Gürtaş, s. 92), Canım Babacığım (Hatice Kübra Gürtaş, s. 93), Sevgili, Muhterem Can Babacığım (Muhammed Ali Gürtaş, s. 94), Hocamızı Anarken... (Prof. Dr. M. Ali Kapar, s. 95-96), Arkadaşım Ahmet Gürtaş (Prof. Dr. Ahmet Lütfi Kazancı, s. 97-101), Kabri Cennet ve Ruhu Şad Olsun (Prof. Dr. A. Osman Koçkuzu, s. 102-103), Ahmet Gürtaş Bey'in Ardından (Hüseyin Kük, s. 104), Ahmet Gürtaş (Hasan Ocaklı, s. 105), Ahmet Gürtaş Hocamızın Ardından... (Prof. Dr. Ahmet Önkal, s. 106), Hocam Ahmet Gürtaş (Prof. Dr. Abdullah Özbek, s. 107-116), Vefa ve Samimiyet Örneği: Hocam Doç. Dr. Ahmet Gürtaş (Şükrü Özbüğday, s. 117-118), Çok Farklı Bir İnsan: Ahmet Gürtaş Hoca (Eyüp Özcan, s. 119-120), "Hatırada Kalan Şey Değişmez Zamanla" (Hayrünisa Özer, s. 121-123), Gerçek Dost İnsan: Ahmet Gürtaş (Hasan Özönder, s. 124-129), Aksiyon Adamı Ahmet Gürtaş (M. Emin Parlaktürk, s. 130-135), İmam Hatip Neslinin Gururu (Abdurrahman Poçan, s. 136-139), Ahmet Gürtaş (Zeki Sağdıç, s. 140), Muhterem Hocam Ahmet Gürtaş (Bilal Saklan, s. 141-142), Büyük İnsan; Ahmet Gürtaş (Osman Sarıorman, s. 143), Adâlet Nümûnesi Hafız Ahmet Gürtaş Hocamız... (Hasan Şeker, s. 144-147), "Geç Bulmak, Çabuk Kaybetmek" (Fatma Asiye Şenata, s. 148-149), Merhum Ahmet Gürtaş (Lütfi Şe-

nel, s. 150-153), Değerli İnsan, Saygıdeğer Hocam; Ahmet Gürtaş (Muammer Tosun, s. 154-158), Yeri Zor Doldurulacak Hocalarımızdan: Ahmet Gürtaş (Enver Töre, s. 159-162), Ahmet Gürtaş (Muhsin Tuna, s. 163), Ahmet Abi (Servet Uğuz, s. 164), Ahmet Gürtaş (Yusuf Uludağ, s. 165), Ahmet Gürtaş Hocam'la İlgili Birkaç Hatıra (Doç. Dr. Taceddin Uzun, s. 166-167), O'nu Böyle Bilirdim (Doç. Dr. Ahmet Yaman, s. 168), Ahmet Gürtaş'ı Anmaya ve Anlamaya Dair (Hasan Yaşar, s. 169-170), Ahmet Gürtaş (Bekir Yiğit, s. 171-173), Toprağa Can Düştü (Yrd. Doç. Dr. Mustafa Yıldırım, s. 174-176), Öğretmen Gürtaş (Yrd. Doç. Dr. Ahmet Yılmaz, s. 177), Lider Bir Kişi Ahmet Yılmaz (Yılmaz Yılmaz, s. 178-181), Ahmet Gürtaş'a Rahmet Dilerim (Feridun Fazıl Yöney, s. 182-183), Doç. Dr. Ahmet Gürtaş ile İlgili Fotoğraflar (s. 184-202).

Kitap, Sözün Sonu (s. 203-204) ve İhsan Kayseri'nin Özgeçmişi (s. 205-207) ile nihayete ermektedir.

Ahmet ÇELİK

OSMANLIDAN CUMHURİYETE ÖĞRETMENLERİMİZ - 1 -

FATMA TAHİRE YARKIN (1898-1967)

Sıdkı Çelebi Efendi ile Rahime Hanım'ın kızı olan Fatma Tahire Hanım, 1313/1898'de Konya'da doğdu. Babası sülale-i Mevlana'dan Sıdkı Çelebi'dir. **Sıdkı Çelebi** 1869'da Konya'da doğdu. Orta derecede tahsil yaptı, Mevlânâ'nın 18'nci batın erkek evladından **Osman Çelebi**'nin oğludur⁽¹⁾. 1320/1904'de vefat eden ve Mevlana Dergâhı içine defnedilen son çelebilerden olan Osman Çelebi, Konya Meclis-i Umumi üyeliği yapmıştır. Önce ticaretle meşgul olan Sıdkı Çelebi daha sonra Konya öğretmen okulunda muhasebe işlerine görevlendirildi. Sıdkı Çelebi, kendi halinde halim selim bir zat olup, 1962 senesinde vefat etti.

Fatma Tahire YARKIN (1898-1967)

(1) Osman Çelebi'nin diğer oğlu Ziya Çelebi'dir. Soyadı Kanunu ile Osman Çelebi'nin iki oğlu; Ziya Çelebi ve Sıdkı Çelebi "Yarkın" soyadını almıştır. Ziya Çelebi (v.1946), Çelebi sülalesinden Öğretmen Muhibe Hanım (1293-1949) ile evlenmiş, Kemal, Osman (1324-1988), Şahver ve Zahit isimli çocukları olmuştur.

Kabri Üçler Kabristanda olup Mezar taşı kitabesi şöyledir:

“İlahi Ya Rabbi, Kapına geldim
ağlayarak, yalvararak,
Rahmetine ilhak ettiğin
kullarından eyle beni,
Ya Hallak, Hazreti Mevlânâ'nın
18'nci zükür evladı,
Osman Çelebi Oğlu
Sıdkı Çelebi Efendi,
Ruhuna Fatiha...”

Doğumu: 1869 Ölümü: 06.02.1962

Tahire Hanım'ın, Hazım Yarkın (1900-1994) ve Saim Yarkın (v.2009) isimli iki kardeşi vardır.

Tahire Hanım, **Konya Darulmuallimatın** kaydedilen ilk kız öğrencisi olup okulun 1 no'lu öğrencisidir. 2 no'lu öğrenci ise amcası Ziya Çelebi'nin kızı Şahver Hanım'dır. Tahire Hanım, bu okuldan 20 Mayıs 1336'da “ala” derece ile ve beşincilikle ilk mezun oldu. Mezuniyetten sonra 4 Eylül 1336/1920 tarihinde 600 kuruş aylık maaşla **Konya Şehit Muhtar Bey İnas Mektebi** muallimliğine başladı.

2 Eylül 1337'de 21988/298 no'lu emirle ve 800 kuruş aylıkla Şehit **Asım Bey İnas Mektebi** başmuallimliğine atandı. Burada maaşı 1000 kuruşa yükselen Fatma Tahire Hanımın 1 Kanun 1340 tarihinde görevinin başında bulunmaktadır. Özlük dosyasını 19 Şubat 1340/1924 tarihinde “Konya Şehit Asım Bey Mektebi Muallimesi” olarak doldurmuş ve imzalamıştır. 20 Temmuz 1341/1925'de ise Konya İl Milli Eğitim Müdürü **Celil Bey** tarafından tasdik edilerek mühürlenip imza-

Emekli öğretmen Tahire Yarkın (Çelebi)

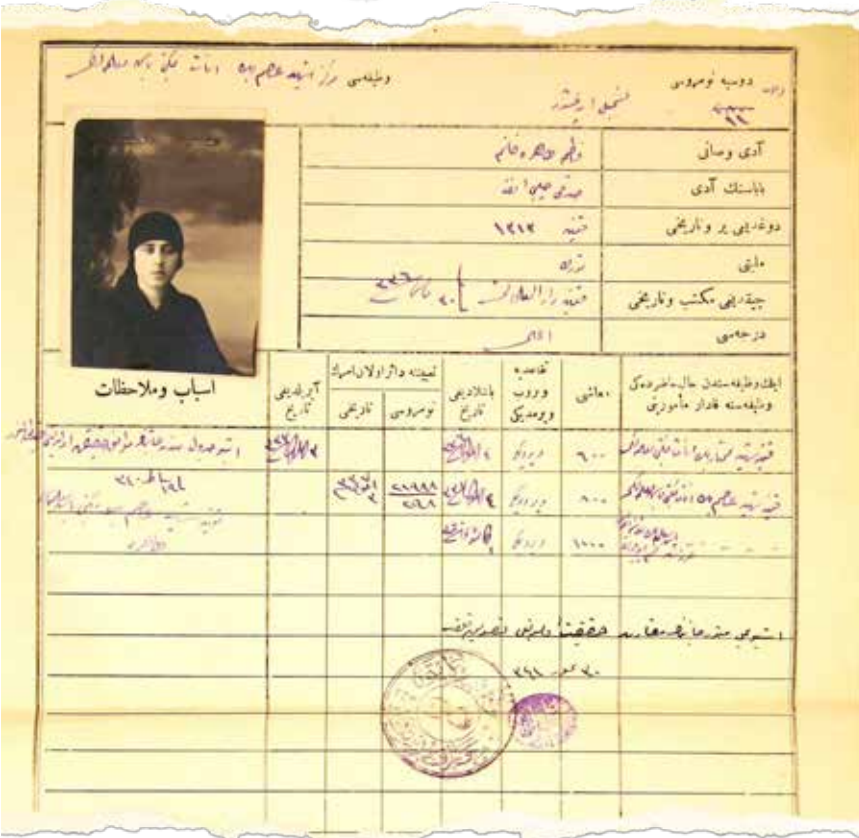
İHSAN EKE

25 Ocak Çarşamba günü emekli öğretmen Tahire Yarkın toprağa verdik 24 ocak salı akşamı evinde eşi, çocukları ve torunları arasında ne çeli bir gece geçiren Tahire hoca hanım bir aralık rahat auzlanmış, kolundaki sızıldan şikâyet ederken bir anda gelen meşun bir kriz onu eşinin ve yavrularının kucağından alarak ecelin kucagına bırakıvermiş.

Tahire hanım Konya'nın merhum Sid

dikkat ederdi Arkadaşlarına karşı çok nazik ve hürmetkâr talebesine karşı çok müftik ve feragatkâr bir seçiyeye sahi olan Tahire hanımı meslekdaşları arasında sevmiyen yoktu. Onu arkadaşları ve ta niyanları (Tahire hoca hanım) diye adlandırdılar. Bon gününe kadar bu niteliğini kayıp etmedi ve son yolculuğunda da bu isimle ayrıldı aramızdan. Cenazesi kalabalıktı. Kız öğretmen o kulu bir takım öğretmenler

şat Ağaoglu, bir kısım öflet menle yakın akrabaları ve kalabalık bir cemaat bulunuyordu. Değerli hocalarımızdan sayın Mustafa Derbentli ruhları yıkayan yanık bir sesle Kuran ve tekinin yapıktan sonra rahmetli hoca hanımın güzel seçiyeye ve ahlâkını belirlen vezice bir de kuruşma yaptı. Eller yüzlere sürülüp cemaat dağılıyordu. Tahire hoca hanımında her fanı gibi son yolculuğuna çık

Fatma Tahire Hanım'ın özlük dosyasından 20 Temmuz 1925 tarihli bir belge.

lanmıştır.

Yıllarca Konya'nın çeşitli okullarında öğretmenlik yapan Tahire Hanım, 1925'de **Kemâl Çelebi Yar-**

kın ile evlendi. Bu evlilikten Faruk (d.1926) adında bir oğlu ve Ayfer (1930-1969) isminde bir kızı oldu. **Oğulları Faruk Yarkın, Mükerrer**

Hanım ile evlendi. Münibe, Sibel ve Sıtkı Selim isimli çocukları oldu.

Tahire Hanım 1950'den sonra emekli oldu. 25 Ocak 1967 senesinde vefat etti. **Üçler Kabristanı'nda aile** makberesine defnedildi. Mezar taşı kitabesi ise şöyledir:

“Mevlânâ evlatlarından, Sıdkı Çelebi Kızı ve Kemâl Çelebi Yarkın Eşi Emekli Öğretmen Tahire Yarkın Ruhuna Fatiha. Doğumu: 1313-1898//Ölümü: 1382-1967”

İhsan Eke (1322-1990)⁽²⁾ onun vefatından iki gün sonra “Kaydettiğimiz bir değer: Emekli Öğretmen Tahire Yarkın Çelebi” başlığı ile şunları kaydeder:

“25 Ocak Çarşamba günü emekli öğretmen Tahire Yarkın'ı toprağa verdik. 24 Ocak Salı akşamı evinde eşi, çocukları ve torunları arasında neşeli bir gece geçiren Tahire hoca bir aralık rahatsızlanmış kolundaki sızıdan şikâyet ederken bir anda meşun bir kriz onu eşinin ve yavrularının kucağından alarak ecelin kucağına bırakmış. Tahire hanım Konya'nın Çelebi ailesinden merhum Sıdkı Çelebi'nin kızı yine Çelebi ailesinden amcası merhum Ziya Çelebi'nin oğlu Kemal Yarkın'ın eşi bulunmakta idi. Kendisi Konya Darulmuallimat'ın 1 numaralı öğrencisi ve ilk mezunlarından. Geçen sene Kız Öğretmen Okulu eski mezunlar gününde okul müdürü sayın

İhsan Baykal eski mezunların ismini okumaya başlarken “ilk mezun no Tahire Sıdkı” diye seslendiği zaman onun vefalı genç meslektaşları kendisini ayakta ve şiddetle alkışlamışlar, ak saçlı faziletli öğretmene yapılan bu son tezahür o zaman gözlerimi yaşartmıştı. Tahire hanımla akrabamız daha çok meslek arkadaşlığım benim kendisini daha yakından tanımama vesile olmuştu. Kendisi ile Mevlana Türbesi bitişindeki şimdi yıkılmış olan İnönü ve Dumlupınar okullarında üç sene arkadaşlık yaşamıştım. Meramda oturur otobüsle gelir bir gün dahi vazifesine geç kalmamaya çok dikkat ederdi. Arkadaşlarına karşı çok nazik ve hürmetkâr talebesine karşı çok müşfik ve ferâgatkar bir seciye sahibi olan Tahire hanımı meslektaşları arasında sevmeyen yoktu. Onu arkadaşları ve tanıyanlar “Tahire Hoca Hanım” diye adlandırdırlardı. Son gününe kadar bu niteliğini kaybetmedi ve son yolculuğunda da bu isimle ayrıldı aramızdan. Cenazesi kalabalıktı. Kız Öğretmen Okulu bir takım öğrenci ve yaşlarını ifade eden bir çelenkle ona saygı duruşunu yapmış, öğrenciler çelengi tabut üzerine koyarak ayrılmışlardı. Mezarının başında başta Sayın Milli Eğitim Müdürü Reşat Ağaoğlu, bir kısım öğretmenle yakın akrabaları ve kalabalık bir cemaat bulunuyordu. Değerli hocalarımızdan Sayın Mustafa Derbentli ruhları yıkayan yanık bir sesle Kuran ve telkini yaptıktan sonra rahmetli Hoca Hanımın güzel seciye ve ahlakını belirten veciz bir de konuşma yaptı. Eller yüzlere sürülüp cemaat dağılıyordu. Tahire Hoca Hanım da her fani gibi son yolculuğuna çıkmış ve aramızdan ayrılmıştı. Kendine Allah'tan rahmet ve mağfiret, geride kalan eşi ve çocukları, kardeşleri, akraba ve tanıyanlarına baş sağlığı dileriz.” (Yeni Konya, 25 Ocak 1967)

Kaynaklar:

İhsan Eke, Emekli Öğretmen Tahire Yarkın (Çelebi), Yeni Konya, 25 Ocak 1967.
Saime Yardımcı, Asırlık Çınar, 2011 Konya, s. 320-323.
Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özlük Arşivi.

(2) Emekli öğretmen İhsan Eke, Hamitovalıoğulları'ndan Bahri Eke'nin oğludur. 31.10.1990 tarihinde vefat etmiş, Üçler Mezarlığı'na defnedilmiştir.

OSMANLI DÖNEMİNDE HRİSTİYAN MEZHEPLERİ NASIL KORUMA ALTINDAYDI?

Mükremin
KIZILCA

Osmanlı İmparatorluğu fet-
hettiği ülkelerde yerli hal-
ka ve başka din mensupla-
rına İslam'ı anlatmış, ama asla
onlara dayatma yapmamıştır. Sa-
vaşlarda ele geçirilen cariyelere
bile Müslüman ol diye baskı yap-
mamış, Müslüman komşuları ile
yan yana yaşayan Ermenilere,
Rumlara ve Yezidilere kendi dinle-
rine ait ayin ve ibadetlerini yap-
maları için imkânlar sunmuştur.

Osmanlı dönemi için de din ve
mezhep hürriyetini iki başlıkta ele
almak faydalı olacaktır. Zaten
“dinde zorlama yoktur” ayetinin
manası bu iki kategoride manasına
kavuşmaktadır:

1- Müslümanların kendi mez-
hepleri arasında özgür olmaları.
Bu konuda da Osmanlı yönetimi
tavizsiz olup kimsenin mezhebine
karışmamıştır. Hatta doğudan ge-
len Şia tehlikesine karşı yerleşik
hak mezhepleri sonuna kadar sa-
vunmuş ve her türlü tedbiri almış-
tır.

2- Hıristiyan mezheplerinin
hürriyeti.

Konya Şer'iyye Sicilleri'nde (48.
Cilt 278. Sayfa) kayda geçen ve
makalemize konu olan üç emirna-
me de bu hususları teyit etmekte-
dir. Bunlardan Sultan II: Musta-
fa'nın⁽¹⁾, ikincisi Şeyhülislam'ın,
üçüncüsü de Sadrazamın (Köprü-

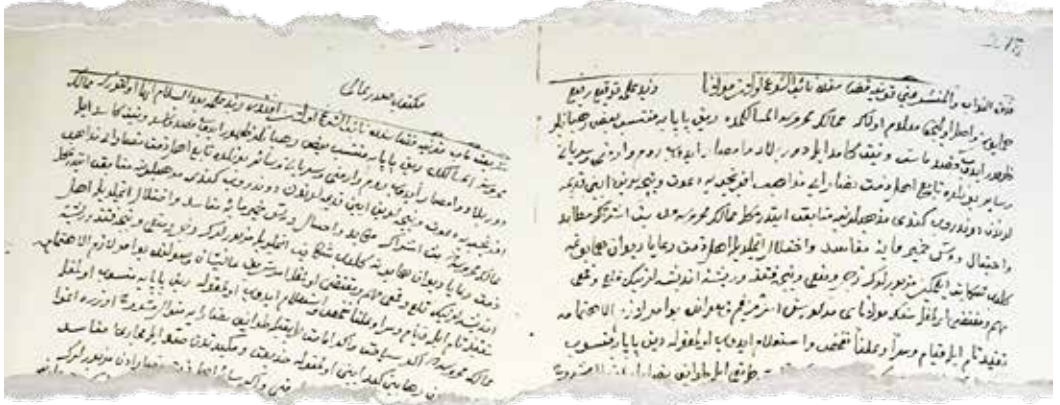
lü Amcazade Hacı Hüseyin Paşa)⁽²⁾
Konya'daki yetkililere olan ferman
ve mektuplarıdır. Bazı Katolikle-
rin Ortodoks mezhebine bağlı va-
tandaşları sıkıştırarak mezhep de-
ğiştirmeye zorlamaları menedil-
mektedir. Bilindiği gibi Osmanlı
devlet politikasında Katoliklere
karşı daima Ortodoks, Ermeni ve
Süryani kiliseleri desteklenmiştir.

Sultan II. Mustafa (1664-1703)

(1) Sultan II. Mustafa, 1664 yılında İstanbul'da doğ-
muştur. Babası Sultan IV. Mehmed, annesi Eme-
tullah Rabi'a Gülnuş Sultan'dır. 6 Şubat 1695 - 22
Ağustos 1703 tarihleri arasında, 22. Osmanlı Padi-
şahı olarak hüküm sürdü.

(2) Köprülü Amcazade Hacı Hüseyin Paşa (1644-
1702), Sultan II. Mustafa saltanatında, 11 Eylül
1697 - 4 Eylül 1702 tarihleri arasında dört yıl on
bir ay on altı gün sadrazamlık yapmıştır. Köprülü
Mehmed Paşa'nın kardeşi Hasan Ağa'nın oğludur.
Bu yüzden "Amcazâde" olarak anılmaktadır.

**Sultan II. Mustafa'nın
Edirne'den Gönderdiği
22 Temmuz 1701 Tarihli
Fermanın
Transkripsiyon Metni**

“Kıdvetü'n-nüvabî'l-müteşerriîn Konya kazasında bilfiil naibü'ş-şer' olan Mevlana zide ilmühü tevkii refii hümayun vasıl olucak malum ola ki memalik-i mahrusetü'l-mesalikimde din-i papaya müntesip bazı ruhbanlar zuhur idüb kasd-i fasit ve niyet-i kâsîde ile devr-i bilad ve emsar idüb Rum ve Ermeni ve Süryani ve sair dinlere tabi ehl-i zimmet nasarayı mezahib-i efrenciyeye davet ve nice-lerin ayin-i kadimelerinden döndürüp kendi mezheplerine mütabaat ettirmekle memalik-i mahrusemde bess-i iştirak-i mekayid ve ihtiyal ve dess-i hamir-maye-i mefasid ve ihtilal etmeleriyle ehl-i zimmet reaya divan-i hümayunuma gelüb şikâyet eylemeğin mezburların zecr ve men'i ve nice fitne ve rişe-i endişelerinin kal'ı ve men'i mühim ve muktazi olmağla sen ki Mevlana-yı mumaileyh-sin emr-i şerifim vusulünde bu emr-i lazimü'l-ihtimama tekayyüd-i tam ile kıyam ve sirran ve alenen tefeh-hus ve istilam idüb ol makule din-i papaya mensup olmağla memalik-i mahrusemde eğer seyahat ve eğer ikamet tariki ile tavaif-i nasaraya

minval-i meşruh üzere iğva ve ifsad eden rahbaniyet ikeyd- ayini olma-kule hadiat ve mekidetten ve meka-sidlerin sed idüb ve eğer Rum ve er-meni ve sair ehl-i zimmet millet-i nasaradan mezburların ferikına keyd ve ihtiyalleri olmağla mezheb-i kadimlerin terk ve ayin-i efrenci intihal ettirilerek rucularına tenbih ile firenk mezhebinden tenfir ve tahzir ve kezalik suret-i rahbaniye taraik-i mezbureyi bu güne hile ve hud'a ile ifsad edenler bundan sonra dahi mü-tenebbih ve mütezecir olmayub yine ifsada cesaret ederlerse vukuf-i tam tahsil ettikten sonra ahz ve habs ve isim ve resimleriyle der-i devlet-me-daruma arz ve ilam eyleyüb amma bu teğayyuruyla celb-i maldan ziyade tevakki eylesesin şöyle ki ahz-i emval ve celb-i hutam ve hatmülmale meye-lanın istima olunur ise kendine mu-cib-i nekal olacağını mülhaza idüb ona göre insaf üzere hareket eylemek babında ferman-ı alışınamı sadır ol-muştur buyurdum ki

Vusul buldukda bu babda vech-i meşruh üzere şerefyafte-i sudur olan ferman-ı vacibü'l-ittiba' ve lazimü'l- imtisalimin mazmun-i itaat-makru-nuyla amel olasin şöyle bilesin ala-met-i şerife itimat kılasin tahriran fi evasit-ı safer sene selase aşera ve mie ve elf (22 Temmuz 1701)

Be-makam-i Edirne”

Sultan II. Mustafa'nın Fermanı Hakkında Şeyhülislamın Mektubu

“Şeyhülislam Hazretlerinin ferman-ı şerif mucebince mektub-i merğubları:

Medine-i Konyada naibü'ş-şer'iş-şerif olan Efendi ba'desalam inha ve ilam olunur ki memalik-i mahruse-i islamiyede din-i papa müntesiplerinden bazı ruhbanlar zuhur idüb Rum ve ermeni ve Süryani ve sair dinlere tabi ehl-i zimmet nasarayı intihal-i mezahib-i batile-i efrenciyeye davet ve nicelerin ayin-i kadimelerinden döndürüp kendi mezheplerine mütabaat ettirmekle bilad-i islamiyede bess-i iştirak-i mekayid ve ihtiyal ve dess-i hamir-maye-i mefasid ve ihtilal ettikleri şayi olmağla men ve zecr olunmaları babında taraf-ı bahirü'ş-şerefi saltanat-i aliyeden emr-i cihan-mutai vacibü'l-ittiba' sadır olmuştur lede'l-vusul sirran ve alenen tefehhus idüb ol makule din-i papaya mensup olup gerek seyahat ve gerek ikametle zünnar kaydi ile iğva ve ifsad olan rehabini mekayid-i ayini min ba'd huda' ve bidea tesaddi etmemek babında teazzür-i şedid ve tenbih-i ekid idüb eğer Rum ve ermeni ve sair ehl-i zimmet millet-i nasaradan mezburların fetada habbabbalar? mekr ve ihtiyalleri olub mezheb-i kadimlerin terk ve intihal-i mezheb-i efrenc eden süfehaya ol mefsedet-i ihtilaller karin ve ayin-i hiyanet-i rehniiden rucu etmeleri babında tahzir ve tenfir ve tehdid ve teşdid eyleyesiz tenebbüh ve inzicarları zahir olmayub bundan sonra dahi ol gune nasb-i cebablar hadia ve hıyel ve ikad-i naire-i fitne ve halel eden hainleri vukuf-i tam tahsil ettikten sonra azh ve habs ve isim ve resimleriyleder-i devlet-medarıma arz ve ilam etmeğe ihtimam-i tam idüb amma

Köprülü Amcazade Hacı Hüseyin Paşa (1644-1702)

bu bahane ile ahz-i mal ve celb-i hitama zerre mikdarı meyl ve şayibe-i meyl mesmuum olursa mübtela olacağı ukubeti fikreyleyesin vesselam.

Kütibe bidari'l-meymene Edirne fi 27 saferi'l-hayr sene 1113 (3 Ağustos 1701) 11. Mustafa

Sultan II. Mustafa'nın Fermanı Hakkında Sadrazamın Mektubu

“Mektub-i sadr-i âli:

Şeriat-meab Konya kazasında naibü'ş-şer'i olan Efendi zide ilmühü ba'desalam inha ve ilam olunur ki ki memalik-i mahrusetü'l-mesalikimde din-i papaya müntesip bazı ruhbanlar zuhur idüb kasd-i fasit ve niyet-i kâsidee ile devr-i bilad ve emsar idüb rum ve ermeni ve Süryani vesair dinlere tabi ehl-i zimmet nasarayı mezahib-i efrenciyeye davet ve nicelerin ayin-i kadimelerinden döndürüp kendi mezheplerine mütabaat ettirmekle memalik-i mahruseme bess-i iştirak-i mekayid ve ihtiyal ve dess-i hamir-maye-i mefasid ve ihtilal etmeleriyle ehl-i zimmet reaya divan-i hümayunuma gelüb şikâyet eylemeğin mezburların zecr ve men'i ve nice

fitne ve rişe-i endişelerinin kal'ı ve men'i mühim ve muktazi olmağla sen ki Mevlana-yı mumaileyhsin emr-i şerifim vusulünde bu emr-i lazimü'l-ihitimama tekayyüd-i tam ile kıyam ve sirran ve alenen tefehhus ve istilam idüb olmakule din-i papaya mensub olmağla memalik-i mah-rusemde eğer seyahat ve eğer ikamet tariki ile tavaif-i nasaraya minval-i meşruh üzere iğva ve ifsad eden rehabin-i keyd-ayini olmakule hadiat ve mekidet hazer ile mecari-i mefasid ve mekasidlerin sed idüb ve eğer rum ve ermeni vesair ehl-i zimmet millet-i nasaradan mezburların ferikına keyd ve ihtiyalleri olmağla mezheb-i kadimlerin terk ve ayin-i efrence intihal ettirilerek rucularına tenbih ile firenk mezhebinden tenfir ve tahzir ve kezalik suret-i rahbaniyetde taraik-ı mezbureyi bu güne hile ve hud'a ile ifsad edenler bundan sonra dahi mütenebbih ve mütezecir olmayub yine ifsada cesaret ederlerse vukuf-i tam tahsil ettikten sonra azh ve habs ve isim ve resimleriyle der-i devlet-medarıma arz ve ilam eyleyüb amma bu teğayyuruyla celb-i maldan ziyade tevakki eyleyesin şöyle ki ahz-i emval ve celb-i hutam ve hatmülmale meyelanın istima olunur ise kendüne mucib-i nekal olacağını mülahaza idüb ona göre ifaf insaf üzere hareket eylemek babında ferman-ı alilşanım mucibince mektup tahrir olunup inşaallahü te-ala vusulünde mucib-i emr-i âli üzere amel ve hareket ve hilafından begayet ihtiraz eyleyesiz vesselam"

(Konya Şer'iyye Sicilleri 48. Cilt 278. Sayfa)

Görüldüğü üzere; Konya'da bazı Katolik papazlarının Rumlara ve Ermenilere Katolik olma yolundaki baskıları büyük bir etki meydana getirmiş yazışmalarla, devlet yönetimi bu hususta son

derece hassas olduklarını göstermiştir.

Bu Kayıtlardan Elde Edilen Sonuçlar:

1- Papaya müntesip bazı ruhbanlar/papazlar çıkıp kötü niyetle ve bozuk inançlarla belde belde, ülke ülke gezerek Rum, Ermeni ve Süryani ve sair dinlere tabi vatandaşları kandırarak Katolik olmaya zorlamaktadırlar. Görüldüğü gibi Osmanlılar kimseyi hak dine bile zorlamazken Hıristiyanlar bozuk ve muharref inançlarını her devirde misyonerlik kurumuyla yaymaya devam etmektedirler.

2- Sultan II. Mustafa, konuya son derece hassas yaklaşarak zimmi vatandaşların ayin ve ibadetlerine müdahale ederek, mezhep değiştirmeye zorlayarak gece gündüz çalışan misyonerlerin sıkı takibe alınmasını ve asla göz açtırılmamalarını yetkililere son derece kesin bir dille tembihliyor.

3- Sultan II. Mustafa, misyonerlerin cirit attığı kaza ve vilayet kadılarına son söz olarak belgede diyor ki: "eğer vatandaşlarıma mezhep değiştirme baskısı kuranlar nasihatten ve uyarılardan anlamazlarsa tüm misyonerleri isim resim ve unvanlarıyla bize bildirin, onları yakalayıp hemen hapsedin. Sakın bu konuda mal ve menfaat sağlama yoluna girmeyin aksi halde sonunuz fena olur".

4- Şeyhülislam ve Sadrazam da padişahın emrini tekrarlayarak sapık mezheplerini Osmanlı topraklarında yaymaya çalışan Papa yandaşları misyonerlerin ilk uyarıda söz dinlemezlerse derhal hapsedildikten sonra isimleri ve resimleriyle İstanbul'a acilen bildirilmelerini tüm yetkililere emrediyorlar.